

РОЗВИТОК СПОРТИВНОЇ ГІМНАСТИКИ В УКРАЇНІ (ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ)

ВІКТОРІЯ ПОПОВІЧ

Львівський національний університет ім. І.Франка

Актуальність: історія фізичної культури і спорту українців довгий час перебувала поза увагою серйозних дослідників. Сьогодні, будуючи систему фізичного виховання незалежної України ми мусимо вивчати та аналізувати минулий досвід.

Спортивна гімнастика - найвідоміший вид спорту, який одним із перших був задучений до програми Ігор Олімпіад. Українські гімнасти беруть участь у найважливіших змаганнях чотириріччя вже з 1952 року і здобувають велику кількість нагород.

Незважаючи на бурхливий історико-організаційний розвиток спортивної гімнастики, сьогодні бракує відповідної наукової, науково-методичної, статистичної, довідникової літератури щодо особливостей організації, та функціонування спортивної гімнастики в Україні.

Мета роботи: полягала у визначенні генези, особливостей формування та діяльності організаційних структур зі спортивної гімнастики в Україні.

Завдання дослідження:

1. Вивчити особливості становлення та розвитку спортивної гімнастики в міжнародному спортивному русі.
2. Дослідити специфіку становлення спортивної гімнастики в Україні.
3. Проаналізувати формування та функціонування міжнародних та вітчизняних структур зі спортивної гімнастики.
4. Охарактеризувати специфіку утворення та діяльності Української федерації гімнастики.

Результати дослідження. Вперше термін "гімнастика" з'явився у стародавніх греків у період розквіту старогрецької (еллінської) культури у VIII ст. до нашої ери. Широке розповсюдження гімнастичні вправи отримали у стародавній Греції, Індії, Китаї, Єгипті, Вавилоні та інших країнах [2.]

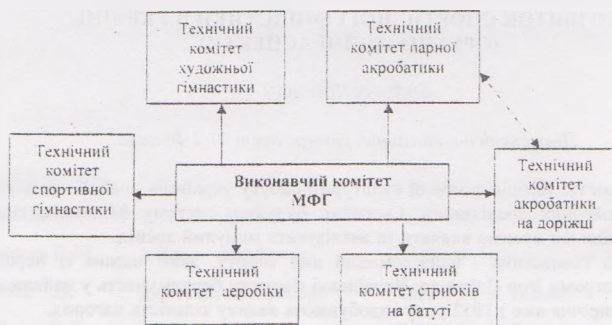
Проте найбільшого розвитку спортивна гімнастика, як вид спорту набуває лише з відновленням Ігор Олімпіад сучасності і з того часу постійно є в програмі Олімпійських ігор [6].

У 1881 році - однією із перших було утворено міжнародну федерацію гімнастики.

Цікавим є факт реорганізації організаційних структур гімнастики. Так, 23 червня 1879 року з ініціативи Ніколаса Куперуса у м.Льєже (Бельгія) було утворено Королівську Бельгійську гімнастичну асоціацію, яку згодом перейменували у Європейську асоціацію гімнастики, бо в її склад входили представники трьох країн: - Бельгії, Нідерландів і Франції. А з входженням у 1881 році спортсменів зі Сполучених Штатів Америки, Європейська асоціація реорганізувалася в Міжнародну федерацію гімнастики [7].

Сьогодні Міжнародна федерація гімнастики об'єднує національні федерації 122 країн і входить в склад Генеральної асоціації міжнародних спортивних федерацій, а також визнана Міжнародним олімпійським комітетом.

За своєю структурою Міжнародна федерація гімнастики складається із виконавчого комітету і підпорядкованому йому технічних комітетів з різних видів гімнастичних дисциплін (Табл.1).

Всього з часу заснування МФГ на її чолі стояло вісім керівників-президентів. Кожен із них є непересічною особистістю. Вони зробили вагомий внесок у розвитку гімнастики у світі.

В табл. 2 ми бачимо прізвища та імена керівників МФГ та роки керівництва з часу існування і до сьогодні.

Таблиця 2

Керівники Міжнародної федерації гімнастики

№	Рік керівництва	Прізвище та ім'я керівників	Країна
1	1881 – 1924	Ніколас Куперус	Бельгія
2	1924 – 1939	Шарль Казалт	Франція
3	1939- 1951	Адам Замойський	Польща
4	1952-1956	Гобле де Авіола	Бельгія
5	1956-1972	Шарль Тоені	Швейцарія
6	1972-1976	Артур Гандер	Швейцарія
7	1976-1996	Юрій Титов	СРСР
8	1996-до сьогодні	Бруно Гранді	Італія

Розглянемо формування організаційних структур зі спортивної гімнастики в Україні. Розвиток фізичної культури в Україні з кінця XIX ст. був досить різноплановий – пов'язаний із політичною ситуацією. Становлення фізичної культури відбувалося в умовах бездержавності. Українські землі були розділені між різними імперіями: східна частина належала до царської Росії; Західну було поділено між Австро-Угорщиною, Польщею та Румунією.

Впродовж першої третини XX століття в Західній Україні, регіоні на той час відокремленому від більшої частини українських земель, функціонувала своя, особлива модель розвитку спортивного руху.

По всій території Західної України створюються спортивно-гімнастичні товариства "Поділля", "Сянова чайка", "Чорногора", "Україна", характерною рисою яких була їх заполітизація та чітка націоналістична позиція [2].

Гімнастичні вправи, елементи акробатики, художньої гімнастики були основою сокольської системи тіловиховання. Однак діяльність цих товариств не була спрямована на досягнення якихось певних спортивних результатів, тому, на жаль, гімнастика сприймалася певною мірою як елемент культури, а не як вид спорту.

У цілковито інших історичних умовах формувалась система спорту на Наддніпрянській Україні (табл.3).

Таблиця 3

Хронологія спортивних подій зі спортивної гімнастики в Україні

Роки	Подія	Місце проведення
1861	Гімнастичний гурток	Одеса
1897	гурток Київського університету "Спорт"	Київ
1901	Київське гімнастичне товариство	Київ
1907-1910	Утворення сокільських організацій	Київ
1911	Всеросійський союз любителів гімнастики	Москва
1920-1930	Всесоюзні товариства «Хімік», «Динамо», «Спартак», «Локомотив»	обл.України
1923	Всеукраїнська Рада фізичної культури	обл.України
1949	Федерація спортивної гімнастики СРСР	Москва
1951	Федерація спортивної гімнастики УРСР (підрозділ Федерації спортивної гімнастики СРСР)	на теренах УРСР
1991	Українська Федерація гімнастики	Київ

Перші спроби створити гімнастичні гуртки на Україні були розпочаті ентузіастами-динакамі спорту ще в середині XIX століття саме у 1861 році в Одесі було організовано такий гімнастичний гурток. Згодом ці гімнастичні гуртки почали створюватися в інших містах України: Києві, Харкові, Чернігові, Катеринославі.

У 1901 році було засновано "Київське гімнастичне товариство", яке займалося розвитком спортивної гімнастики серед молоді. Авторитет гімнастичного товариства зріс у спортивних колах після перемоги Богуміла Гонзатке, кращого гімнаста Києва, на Всеросійському чемпіонаті з гімнастики, який проходив в 1909 році у м. Петербурзі [6].

В цей час спортивна гімнастика починає активно розвиватися у Європі, створюються правила змагань, проводяться товариські зустрічі, розвивається методика підготовки змагань.

Перші правила змагань зі спортивної гімнастики в Росії з'являються лише у 1906 році [7]. Починаючи з 1908 року щорічно проводяться першості країни зі спортивної гімнастики.

У 1907 році в Києві було зафіксовано утворення перших сокільських організацій. У Києві, Кам'янець-Подільському, Вінниці організуються товариства "Січ". Існували також і скаутські організації. Але вже в 1911-1912 роках всі ці товариства було заборонено царським урядом у зв'язку із визвольними ідеями, які пропагувалися ними.

У 1911 році на з'їзді представників гімнастичних товариств Росії був створений Всеросійський союз любителів гімнастики, який об'єднав понад 20 гімнастичних ліг і гуртків Москви, Петербурга, Харкова, Одеси, Києва та інших міст. Це був перший орган із загальною державною компетенцією у гімнастичному спорті [2].

У 1920-1930 роках в Україні активно розвиваються спортивні клуби та товариства "Хімік", "Динамо", "Спартак", "Локомотив", "Будівельник", "Буревісник", в яких неабияку увагу приділяли розвитку та поширенню окрім інших видів спорту, і розвитку спортивної гімнастики [5].

Восени 1923р. в УРСР було створено ще один державний орган – Всеукраїнську раду фізичної культури, завданням якої було поширення різних видів спорту серед населення.

У 1949 році було створено федерацію спортивної гімнастики Радянського Союзу, а федерація спортивної гімнастики Української Радянської Республіки була створена у 1951 році, як структурний підрозділ федерації спортивної гімнастики Союзу [7].

Із здобуттям України незалежності з'явилася потреба створення своїх організаційних структур.

Управління системою фізичної культури в Україні здійснюється на базі двох чинників: державного і громадського. Так державною структурою розвитку гімнастики є Міністерство сім'ї, молоді і спорту, а саме департамент олімпійського спорту, відділ гімнастики. Саме він фінансує цей вид спорту, затверджує календарний план змагань, реєструє статут УФГ, затверджує рекорди та присвоює почесні звання тощо [4,9].

До громадської гілки відноситься Українська федерація гімнастики яку було створено у 1991 році. Вона сьогодні є членом Міжнародної федерації гімнастики, здійснює представництво спортсменів України у міжнародних структурах та Іграх олімпіад [1].

За аналогом УФГ об'єднує спортивну гімнастику (чоловічу і жіночу), спортивну аеробіку, спортивну акробатику, батут та стрибки на доріжці. Щодо художньої гімнастики так за розвиток цього виду спорту в Україні відповідає ще одна організаційна структура, це ФГУ, яка була утворена у 1992 році і сьогодні активно співпрацює з УФГ (Табл.4). Кожен із цих комітетів очолює віце-президент [10].

Таблиця 4

З часу існування УФГ її керівництво здійснювало лише 4 президенти. Це: ЗМС. ЗТУ, міжнародний суддя Л.Турішева; ЗМС, ЗТУ, суддю МК, консул FIG, чемпіон та призер Ігор Олімпіад – Ігор Коробчинський; ЗМС, чемпіонка Ігор Олімпіад, чемпіонка світу Стелла Захарова. Майстер спорту міжнародного класу Радянського Союзу з велоспорту, – Віктор Корж (табл. 5) [3].

Президенти Української федерації гімнастики

Рік	Прізвище та ім'я	Звання
1991-2000	Туришева Людмила	ЗМС, ЗТУ, суддя МК.
2000-2004	Коробчинський Ігор	ЗМС, ЗТУ, суддя МК, консула FIG, чемпіон Ігор XXV Олімпіади, бронзовий призер Ігор XXVI Олімпіади 1996 року
2004-2005	Захарова Стелла	чемпіонка Ігор XXII Олімпіади у командній першості, чемпіонка світу
2005 і до сьогодні	Корж Віктор	Майстер спорту міжнародного класу Радянського Союзу з велоспорту.

Анотація: В даній статті розглядається особливості становлення і розвиток спортивної гімнастики в міжнародному русі та розвиток спортивної гімнастики в Україні. Було проаналізовано формування і функціонування міжнародних і місцевих структур спортивної гімнастики, специфіка освіти і діяльність української федерації гімнастики.

Анотация: В данной статье рассматриваются особенности становления и развитие спортивной гимнастики в международном движении и развитие спортивной гимнастики в Украине. Было проанализировано формирование и функционирование международных и местных структур спортивной гимнастики, специфика образования и деятельность Украинской федерации гимнастики.

Annotation: In this article of feature of becoming and development of sporting gymnastics in international sporting motion and becoming of sporting gymnastics in Ukraine. Forming and functioning of international and domestic structures is analysed from a sporting gymnastics, the specific of education and activity of the Ukrainian federation of gymnastics is described.

Література

1. Верзиліна Н. Організаційно-педагогічні аспекти управління в системі фізкультурного руху України в нових соціально-економічних умовах // К., 2000. - 46с.
2. Герцик М.С., Вацеба О.М., Вступ до галузі «фізичне виховання і спорт»: Підручник.-Харків: «ОВС», 2005. - 260с.
3. Гузарь В.М., Керівництво фізичною культурою і спортом посадовими особами.-Харків. 2000. - 38с.
4. Жданова О.М. Управління фізичною культурою. Львів.: 1996.-127с.
5. Жмарьов Н.В. Управление деятельностью спортивной организации.-К.: Здоров'я. 1989-168с.
6. Історико-політичні та організаційні аспекти формування і розвитку національних олімпійських структур в Україні та країнах Європи // Львівський Державний Інститут Фізичної культури. - Львів 2004. - 173с.; табл., іл.
7. Организация физической культуры в СССР под об.ред. Н.Н.Никифорова и В.С.Польманского. М.: Физ, 1961. - 263с.
8. Платонов В.Н., Гуськов С.Н., Учебник [в 2 кн.]-К.: Олимпийская литература. 1994.- 496с.
9. Положення про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. 1994.- 29 січня
10. Статуту національних федерацій України з 6 с. Затверджені у 1991-2000рр.